

Cuprins

Cuvânt-înainte.....	XIII
Abrevieri.....	XV
Capitolul I. Considerații cu caracter introductiv.....	1
Secțiunea 1. Aspecte preliminare privind libertatea și dimensiunea juridică a acestui concept	1
Secțiunea a 2-a. Instrumentele juridice de apărare a libertății ca drept fundamental	10
§1. Instrumentele internaționale de apărare a libertății	10
1.1. Considerații preliminare.....	10
1.2. Declarația Universală a Drepturilor Omului. Pactul Internațional privind Drepturile Civile și Politice.....	12
1.3. Protecția europeană a libertății individuale	16
1.3.1. Considerații preliminare privind Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Generalități privind sistemul de garanții referitoare la libertate instituit prin art. 5	16
1.3.2. Controlul judiciar realizat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Aspecte instituționale.....	24
§2. Protecția națională a libertății ca drept fundamental. Instrumente juridice și garanții.....	25
2.1. Instrumentele juridice de apărare și garanțiile constituționale din materia libertății	25
2.2. Instrumentele juridice și garanțiile procesuale instituite pentru apărarea libertății în procesul penal ...	30
2.3. Protecția juridică a libertății prin mijloace specifice dreptului penal substanțial	35
2.3.1. Aspecte generale privind incriminarea faptelor care afectează libertatea persoanei	35

2.3.2. Lipsirea de libertate în mod ilegal	37
2.3.3. Sclavia și supunerea la muncă forțată sau obligatorie.....	40
2.3.4. Arestarea nelegală și cercetarea abuzivă. Represiunea nedreaptă.....	42
2.4. Protecția juridică a libertății prin mijloace specifice dreptului civil.....	45
2.4.1. Răspunderea patrimonială a statului și acțiunea civilă pentru repararea pagubei în cazul privării de libertate pe nedrept	45
Capitolul II. Formele privării de libertate în sistemul român de drept.....	57
Secțiunea 1. Concept. Clasificare. Calificarea termenului de privare de libertate în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Criterii.....	57
Secțiunea a 2-a. Formele principale sau propriu-zise de privare de libertate.....	65
§1. Sancțiunile penale privative de libertate. Principii	65
§2. Pedepsele principale privative de libertate	67
2.1. Considerații privind pedepsele și scopul acestora	67
2.2. Detențiunea pe viață.....	68
2.3. Pedepsa închisorii.....	70
2.4. Măsura de siguranță a internării medicale.....	71
2.5. Măsura educativă a internării minorului	74
§3. Măsurile procesuale privative de libertate.....	76
3.1. Arestarea preventivă.....	77
3.2. Reținerea	78
3.3. Internarea medicală	80
Secțiunea a 3-a. Formele auxiliare de privare de libertate	83
§1. Privarea de libertate în cazul mandatului de aducere.....	83
§2. Privarea de libertate în cazul efectuării expertizei psihiatrice obligatorii	85
§3. Privarea de libertate efectuată de subiecți privați, în cazul procedurii speciale de urmărire a unor infracțiuni flagrante.....	86

§4. Privarea de libertate în măsura administrativă a conducerii la secție prevăzută de art. 31 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 218/2002 privind organizarea și funcționarea Poliției Române.....	91
Secțiunea a 4-a. Închisoarea contravențională.....	93

Capitolul III. Măsurile de prevenție.....96

Secțiunea 1. Aspecte preliminare privind măsurile procesuale.....	96
§1. Natura juridică și importanța măsurilor procesuale.....	96
§2. Clasificarea măsurilor procesuale.....	100
Secțiunea a 2-a. Scurte considerații cu caracter general privind măsurile de prevenție și rolul acestora în reglementarea procesual penală.....	102
Secțiunea a 3-a. Evoluția modificărilor legislative intervenite în materia măsurilor de prevenție după anul 2000.....	107
§1. Considerații preliminare.....	107
§2. Aspecte privind corelarea legislației procesuale cu reglementările constituționale și cu cele ale Convenției Europene a Drepturilor Omului.....	123
Secțiunea a 4-a. Cadrul normativ actual privind măsurile de prevenție.....	127
§1. Luarea măsurilor de prevenție.....	127
1.1. Condițiile generale în care se pot lua măsurile de prevenție.....	127
1.2. Organele judiciare care pot lua măsuri de prevenție și actele prin care pot fi luate aceste măsuri.....	136
§2. Înlocuirea măsurilor de prevenție.....	140
§3. Revocarea măsurilor de prevenție.....	142
§4. Încetarea de drept a măsurilor de prevenție.....	144
Secțiunea a 5-a. Mijloacele de control sau căile de atac împotriva actelor procesuale prin care se dispune asupra luării, înlocuirii, revocării sau încetării de drept a măsurilor de prevenție.....	147
§1. Considerații preliminare.....	147
§2. Plângerea împotriva ordonanței organului de cercetare penală sau a procurorului privind măsura reținerii.....	149

§3. Plângerea împotriva ordonanței procurorului privind măsurile prevăzute în art. 136 lit. b) și c).....	150
§4. Călea de atac împotriva încheierii privind măsurile de prevenție	152
4.1. Aspecte privind rațiunea unei reglementări diferite a controlului legalității încheierii privitoare la măsurile preventive.....	152
4.2. Călea de atac împotriva încheierii pronunțate de judecător în cursul urmăririi penale privind măsurile preventive.....	154
4.3. Călea de atac împotriva încheierii privind măsurile de prevenție pronunțate în timpul judecății.....	157
Secțiunea a 6-a. Măsurile de prevenție privite în special.....	159
§1. Reținerea.....	160
§2. Obligarea de a nu părăsi localitatea.....	168
§3. Obligarea de a nu părăsi țara	179
Secțiunea a 7-a. Dispoziții speciale privind măsurile de prevenție	187
§1. Dispoziții speciale aplicabile minorilor	187
1.1. Necesitatea unui regim special al măsurilor preventive în cazul minorilor infractori	187
1.2. Reținerea minorului.....	188
1.3. Arestarea minorului.....	189
§2. Dispoziții speciale pentru persoanele juridice	191
§3. Dispoziții speciale aplicabile în procedura de urmărire și judecată a unor infracțiuni flagrante	193

Capitolul IV. Arestarea preventivă. Modalitățile de individualizare neprivative de libertate ale arestării preventive	195
Secțiunea 1. Considerații privind natura juridică și funcționalitatea arestării preventive	195
Secțiunea a 2-a. Arestarea învinuitului	200
§1. Condițiile generale ale arestării preventive a învinuitului	200

§2. Procedura arestării învinuitului în faza de urmărire penală	207
§3. Procedura arestării învinuitului la instanța de judecată.....	217
Secțiunea a 3-a. Arestarea inculpatului.....	221
§1. Considerații preliminare privind contextul procesual în care se dispune măsura arestării inculpatului	221
§2. Condițiile generale ale arestării inculpatului	225
§3. Procedura arestării inculpatului în faza de urmărire penală	231
§4. Procedura arestării inculpatului în faza de judecată	234
Secțiunea a 4-a. Aspecte privind tipologia activității procesuale prin care se dispune arestarea preventivă	237
§1. Principiul sesizării (<i>petitum</i>).....	237
§2. Particularitățile procedurii judiciare în cazul arestării preventive în faza de urmărire penală	240
Secțiunea a 5-a. Formele speciale de arestare.....	246
§1. Considerații preliminare	246
§2. Arestarea condamnatului în procedura de punere în executare a pedepsei închisorii ori a detențiunii pe viață	248
§3. Arestarea provizorie în vederea extrădării dispusă în procedura reglementată de Legea nr. 302/2004	251
§4. Arestarea în vederea executării mandatului european de arestare	253
4.1. Considerații generale. Definiție. Conținut.....	253
4.2. Aspecte legate de procedura de emitere și procedura de executare a mandatului european de arestare	256
Secțiunea a 6-a. Modalități de individualizare neprivative de libertate ale arestării preventive.....	259
§1. Considerații privind natura juridică a liberării provizorii.....	259
§2. Condițiile liberării provizorii sub control judiciar.....	263
§3. Condițiile liberării provizorii pe cauțiune	266
§4. Procedura liberării provizorii sub controlul judiciar și pe cauțiune.....	271

Capitolul V. Considerații privind actele procesuale și procedurale care concură la luarea și executarea măsurii arestării preventive.....275

Secțiunea 1. Considerații preliminare privind noțiunile de act procesual și act procedural. Principiul libertății de formă a înscrisurilor judiciare	275
Secțiunea a 2-a. Hotărârile judecătorești prin care se dispune cu privire la arestarea preventivă	282
§1. Natura juridică și felurile hotărârilor judecătorești pronunțate în această materie	282
§2. Conținutul hotărârii judecătorești prin care se dispune cu privire la arestarea preventivă	285
Secțiunea a 3-a. Aspecte de criminalistică și de psihologie judiciară privind desfășurarea activității jurisdicționale referitoare la arestarea preventivă (Tactica ascultării învinuitului sau inculpatului. Psihologia duelului judiciar. Consecințe psihologice ale privării de libertate)	288
Secțiunea a 4-a. Mandatul de arestare	294
§1. Considerații preliminare	294
§2. Conținutul mandatului de arestare	297
Secțiunea a 5-a. Executarea mandatului de arestare	300

Capitolul VI. Aspecte privind durata arestării și formele de prelungire în timp a stării de arest.....304

Secțiunea 1. Considerații privind durata arestării	304
§1. Durata arestării inculpatului	304
§2. Durata arestării învinuitului.....	314
§3. Durata arestării provizorii în vederea extrădării. Durata arestării minorului	316
§4. Impactul unor decizii ale Curții Constituționale în materia duratei arestării preventive	320
Secțiunea a 2-a. Prolungirea arestării preventive a inculpatului în faza de urmărire penală.....	328
§1. Considerații preliminare privind procedura prelungirii arestării preventive	328
§2. Etapa preliminară din fața organelor de urmărire penală.....	330

§3. Etapa jurisdicțională	333
Secțiunea a 3-a. Menținerea arestării preventive în faza de judecată	339
§1. Considerații preliminare	339
§2. Menținerea arestării preventive la primirea dosarului	345
§3. Verificări privind arestarea inculpatului	347
Secțiunea a 4-a. Examen comparativ între prelungirea arestării preventive și menținerea arestării preventive	351
Capitolul VII. Perspective ale viitorului cadru legislativ din materia arestării preventive.	
Elemente de drept comparat.....	357
Secțiunea 1. Aspecte privind modificările legislative anunțate în Proiectul Codului de procedură penală român	357
§1. Contextul socio-juridic actual. Tipologia viitorului model de proces penal român.....	357
§2. Conținutul normativ al instituției arestării preventive în proiectul Codului de procedură penală	364
Secțiunea a 2-a. Reglementarea instituției arestării preventive în alte sisteme de drept	391
§1. Sistemul italian	391
§2. Sistemul francez	399
Secțiunea a 3-a. Noile coordonate ale reglementării instituției măsurilor de prevenție trasate de Asociația Internațională de drept Penal (AIDP)	407
Bibliografie	413

Cuvânt-înainte

„Libertatea e frumoasă pentru că ești tot mai strâns legat de ea, pe măsură ce ți se pare imposibilă” (Emil Cioran).

Quis custodiet custodes? rămâne o întrebare deschisă la care conștiința modernă încearcă să răspundă fie legislativ, fie filozofic, fie politic.

Cine se legitimează a fi un observator al societății este tentat să facă filozofie. Dar o societate nu poate funcționa cu reflecții filozofice, ea are nevoie de legi. Rousseau afirma că „libertatea este supunerea față de legi pe care le-am stabilit noi înșine”.

Dacă legea limitează libertatea noastră, ea este în același timp și condiția ei.

În fond, libertatea este puterea de a ne supune legii. Rămâne actuală afirmația lui Montesquieu: „într-un stat, adică într-o societate în care există legi, libertatea nu poate consta decât în a putea face ceea ce ar trebui să vrei, și nu în a fi constrâns să faci ceea ce nu ar trebui să vrei”.

Privarea temporară de libertate este o necesitate care condiționează libertatea altora.

Desigur, libertatea presupune responsabilitate, libertatea este autodeterminare; ea constă în inteligența care implică o cunoaștere distinctă a obiectului deliberării (Leibniz).

În antichitate umanitatea a zeificat libertatea, antropomorfizând-o într-o zeiță: LIBERTAS.

Astăzi, libertatea și privarea de libertate au un conținut legislativ care guvernează societatea, nu metafizico-idilic.

De la mit la realitate, umanitatea a parcurs un lung drum de acumulări juridice, filozofice, și sociologice. Dacă în Antichitate cuvântul „liber” intra în onomastica mitică (LIBER era supranumele lui Bacchus, deci libertatea era concepută afrodisiac), în

contemporaneitate, liber este un concept juridic exhaustiv ce asimilează concepte filozofice, psihologice și sociologice.

Chiar dacă pierde din inefabilul ei mataforic, zeița Libertas câștigă autoritate.

La rândul ei, ne aduce ofrandă grațitudinea ei, pentru că rămâne eternă în miturile contemporane.